

सम्पादकीय

अरितयारको सक्रियता आवश्यक

सार्वजनिक पद धारण गरेका व्यक्तिले भ्रष्टाचार गरी अरितयारको दुरुपयोग गरेको सरबन्धमा अनुसन्धान गरी भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने संवैधानिक निकायको रूपमा अरितयार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग छ। नेपालको संविधान २०१९ को दोश्रो संवोधन २०३२ को व्यवस्थाअनुसार अरितयार दुरुपयोग निवारण आयोगको रूपमा यसको सुरुवात भएको थियो। नेपाल अधिराज्यको संविधान २०४७ ले यस आयोगलाई संवैधानिक निकायको रूपमा व्यवस्था गरेको हो। उक्त संविधानको धारा ७६ अनुसार सार्वजनिक पद धारण गरेको कुनै व्यक्तिले अनुचित कार्य अथवा भ्रष्टाचार गरी अरितयारको दुरुपयोग गरेको सरबन्धमा कानुगबोजिम अनुसन्धान र तहिकात गर्ने संवैधानिक निकायको रूपमा २०४७ साल माघ २८ गते अरितयार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको गठन भएको हो। यस दिनको सरबन्धमा आयोगले प्रत्येक वर्ष आफ्नो स्थापना दिवस मनाउँदै आएको छ।

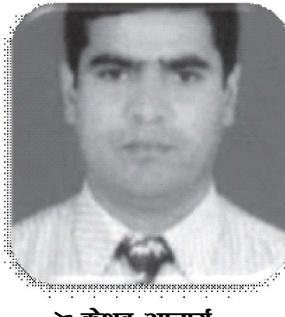
बागमती प्रदेशका प्रदेश प्रमुख यादवचन्द्र शर्माले देशमा भ्रष्टाचार बढाए गएको बताएका छन्। ३३ औं स्थापना दिवसको अवसरमा अरितयार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको हेठोडा कार्यालयले आइतबार आयोजना गरेको कार्यक्रममा उनले भ्रष्टाचार सूक्ष्मताबाट स्थलतात्रित लम्कोमा चिन्ता व्यक्त गरेका छन्। पहिलेदेखि नै भ्रष्टाचार व्यक्ति रहेका कारण तत्कालै भ्रष्टाचार अन्त्य गर्न साकिधन भनेर आतिन नहुने उनको भनाइ छ। आयोगमा भ्रष्टाचारको उजुरी बढाए गएको आयोगले पनि भ्रष्टाचार नियन्त्रणको काम गर्दै गएको उनले बताएका छन्। बागमती प्रदेशका अधिकारी, वाणिज्य, भूमि तथा प्रशासनमन्त्री रामकृष्ण वित्ताकारले भ्रष्टाचारका कारण राज्यका कार्यत्यवस्था सुस्थ बनेको बताएका छन्। बहादुर भ्रष्टाचारसरबन्धी उजुरीका कारण सरकारको काममा अवरोध सिर्जना भई ढिलाइ हुने गरेका कारण जनचाहाना पूरा हुन नसकेको र जनता निराश बनेको उनको भनाइ छ।

आयोगले कर्तृत सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्तिले भ्रष्टाचार गरी अरितयारको दुरुपयोग गरेको सरबन्धमा अरितयार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको हेठोडा कानुगबोजिम अनुसन्धान गर्न वा जराउन सक्नेछ तथा विशेष अदालतमा युद्ध दायर गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ। नेपालको संविधान २०७२, को भाग २१ को धारा २३ ता आयोगको काम कर्तव्य र अधिकार तोकिएको छ। संविधानमा व्यवस्था भएको अरितयार दुरुपयोग अनुसन्धानले कुनै पनि सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्तिले भ्रष्टाचार गरी अरितयार दुरुपयोग गरेको सरबन्धमा कानुगबोजिम अनुसन्धान गर्न वा जराउन सक्नेछ।

संघीयता कार्यालयनपछि अरितयार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले काठमाडौं बाहिर प्रत्येक प्रदेशमा कार्यालय स्थापना गरेसँै भ्रष्टाचारका उजुरी पनि बढाए गएको छ। नेपाल विश्वमा भ्रष्टाचार बढी हुने गरेको रूप छ। अयोगमा भ्रष्टाचारसरबन्धी दैनिक ७० वटा उजुरी पर्ने गरेका कारण गरेको देखिएमा आयोगले व्यस्तो व्यक्ति र सो अपराधमा संलग्न अन्य व्यक्तिउपर कानुगबोजिम अधिकार प्राप्त अदालतमा युद्ध दायर गर्न वा जराउन सक्नेछ।

संघीयता कार्यालयनपछि अरितयार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले काठमाडौं बाहिर प्रत्येक प्रदेशमा कार्यालय स्थापना गरेसँै भ्रष्टाचारका उजुरी पनि बढाए गएको छ। नेपाल विश्वमा भ्रष्टाचार बढी हुने गरेको रूप छ। अयोगमा भ्रष्टाचारसरबन्धी दैनिक ७० वटा उजुरी पर्ने गरेका कारण गरेको देखिएमा आयोगले व्यस्तो व्यक्ति र सो अपराधमा संलग्न अन्य व्यक्तिउपर कानुगबोजिम अधिकार प्राप्त अदालतमा युद्ध दायर गर्न वा जराउन सक्नेछ।

समस्या र चुनौतीमा बैंकिङ् क्षेत्र

चिंतमणि श्रेष्ठ

कुनै पनि मुलुकको विकासात्मक कार्यका लागि बैंकिङ् सहकार्य अनिवार्य नै हुन्छ। बैंक आमनागरिकसंघ भएको बचतको संरक्षक र लगानीको सुविधाप्रदायक निकाय हो। सर्वसाधारणसँग भएको ससानो रकमलाई एकत्रित गरी उत्पादनकालाई उत्पादन कार्यमा सहजीकरण गर्ने मुख्य उद्देश्यबाट बैंकहरू स्थापित भएका हुन्छन्। बैंक र उत्पादनवीचको सहसम्बन्धले अर्थतन्त्र चलायमान हुन्छ। उत्पादनको भर बैंकलाई र बैंकको भर उत्पादनलाई हुन्छ।

के न्द्रीय बैंकसँग रहेको मुद्दा आमनागरिकसम्म पुर्याउने काम वाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्त वा फाइनान्स र लघुवित्तले गरिरहेका हुन्छन्। नेपालको संविधान, २०७२ ले नगरपालिकाको संख्यामा उल्लेख बृद्धि गर्नुभवित्ति लगभग ८२ प्रतिशत मानिस ग्रामीण क्षेत्रमा बस्थे। उनीहरूको प्रमुख खेती वित्तीय, जुन जीविकोपार्जनसँग मात्र सम्बन्धित थियो। व्यावसायिक उत्पादनप्रति उनीहरूको एक त जान कम थियो भने अब्दो उत्पादनमा सहुलियत प्राप्त गर्न वर्जन कर्तव्य र अधिकार तोकिएको छ। संविधानमा व्यवस्था भएको अरितयार दुरुपयोग अनुसन्धानले कुनै पनि सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्तिले भ्रष्टाचार गरी अरितयार दुरुपयोग गरेको सरबन्धमा कानुगबोजिम अनुसन्धान गर्न वा जराउन सक्नेछ।

नेपाली उत्पादनमूलक उद्योगहरूको स्थापना गर्नमा नेपालको विकास बैंकहरूको महत्वपूर्ण भूमिका रहिएको छ। यिनले ग्रामीण क्षेत्रका दूरदराजमा पुगेर बैंकिङ् चेतना फैलाउने काम गरे। बैंकिङ् क्षेत्रमा सबै वर्ग-समुदायको पहुँच पुर्याउने उद्देश्यले बैंकलाई चार वर्गमा पहुँच र व्यवसायमा बन्धित थियो। विकास बैंकहरूले गाउँ-गाउँमा बैंक, यसको उद्देश्य र यसले गर्ने कार्यहरूको विषयमा वन्धु। तसर्थ, सबैको समान पहुँच र पहुँचमा समावेशी हुनुपर्छ।

वित्तीय समावेशीमा वित्तीय सेवा, वित्तीय वस्तुहरूमा वित्तीय सेवा, वित्तीय संघ-संस्थाहरूको समावेश मानिस तथा भ्रष्टाचारले लाभ लिन सक्छन् र लिएका हुन्छन् भन्ने विषयलाई चासो दिएको पाइदैन। वित्तीय मध्यस्थकर्ता र वित्तीय वजार पर्याप्त मात्रामा प्रमुख विकासोन्मुख देशहरूमा विकासको चरणमा रहेको हुनाले तिनको विकासको चरणमा रहेको पाइदैको छ, जसले गर्दा जनसंख्या र अर्थात् क्षेत्रले वित्तीय पहुँचवाट विन्नत हुनुपरेको छ, जसका कारण आधिक विकास र वृद्धिमा नपाउने वित्तीय संस्थाहरूको रहनुपरेको छ, नयाँ उद्यमीले बैंक कर्जा नपाउने वित्तीय आएको छ। अन्तर्राष्ट्रिय भुक्तानीमा बैंक कर्जा लिई हिसाब मिलाउने प्रवतित बैंकको कर्जा कर्जा अनुपात २८.८ प्रतिशत रह्यो। लघु, साना तथा मझौला व्यवसायको राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा करिब २२ प्रतिशत योगदान रहेको अनुपान छ। यसले योगदानको तुलनामा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायमा प्रवाहित बैंकहरूले वित्तीय संस्थाहरूको रहनुपरेको छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला उद्योग-व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

नेपालमा लघु, साना तथा मझौला व्यवसायतर्फ कर्जाको फरक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको

